

## ДЕВЕТИ ПОЕТИЧЕН КОНКУРС „НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ“ - 2022

ПЪРВА НАГРАДА: ПАВЛИНА ЙОСЕВА

КРИВО ХОРО

„А ние плачехме с вътрешните си сълзи...“  
из интервю на Татяна Лолова

Мързеливото слънце протяга лъчите си коси,  
а на двора се стеле една тишина-мараня.  
Аз катеря дървото наивно, накриво, на босо –  
най-отгоре да зърна безкрайната част на деня.

Два кълвача семейно нападат дървото,  
споделена жестокост е: чукат и кършат кора.  
Къси сенки се шурат по обед наоколо –  
сеят дълги надежди и шарена детска тъга.

Ей я! Баба със синята рокля извира,  
откъм входната – вечно скимтяща – врата,  
кокошарника стига, на пръсти се вдига  
да докопа веригата или телта.

И отваря набърже, с два тлъсти замаха  
хваща пъстра кокошка. Напъжда петел,  
който с острия клон гледа тъпо и чака  
от ръката на баба зърно. И „разстрел“.

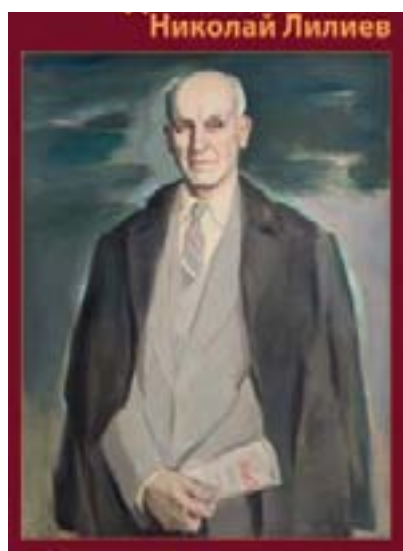
Тази толкова крехка, ранима светица,  
настървено надига сатъра. И... хоп!  
Тяло, пух, перушина и „жива“ главица  
заподскачаха кърваво, криво хоро!

Гъсти, вътрешни сълзи очите раздират  
и пропадам до ствола – със грохот зелен.  
Утешено крещя и проклинам с молитва  
тази синя прегръдка – от кръв и сатен.

ВТОРА НАГРАДА -  
КРАСИМИРА МАКАВЕЕВА

ВСИЧКО ТЕЧЕ,  
ВСИЧКО СЕ ПРОМЕНЯ  
*Хераклит от Ефес*

Прекроих всички чужди морета,  
да се върнеш в търпимия срок.  
И Итака да блесне превзета,  
сякаш среща наместник на Бог.  
Първо чаках жених да намине –  
много скъп, непрежален любим.  
И препридах с упорство, с години,  
глупостта на живот предвидим.  
После чаках да блъснеш вратата  
с нестабилен моряшки ритник.  
Да прогоних ядосан тълпата  
в строга поза на мой годеник.  
А накрая да шепнеш задъхан  
извинения, пълни с лъжи.  
От дъха ти на вино да лъха.  
Във очите - вина да тежи.  
Не съм блудкави митологеми –  
първообрази на любовта –  
хранех всички предателства неми,  
през които оглеждах света.  
С немитична реалност, във рима,  
ги издихах куплет по куплет.



(Който няма – от чуждото взима -  
престъпление, с битов сюжет.)  
И след всичко – какво да се случи?!  
Ти – един набеден Одисей –  
гледаш предано. С поглед на куче.  
На звънеца четеш „Panta Rei“.  
Пенелопа почина безславно.  
(Беше нечия бивша жена...)  
А сега се обръщай  
и бавно, но завинаги –  
вдигай платна!

ТРЕТА НАГРАДА -  
ЕЛЕНА ВАТРАЧКА

НА АРЕНАТА

Светът поигра си на битки нелеки.  
Разкриха се черни и бели страни -  
в единия ъгъл стояха Монтеки,  
а в другия пак Капулети. Уви!

Арената беше притихнала сцена,  
със странен спектакъл, неясен и плах,  
За кратко играта стоя в Мелпомена,  
в разгара на битката тя отесня.

И юрна се залпът на страшни огънове,  
запалени с ярка омраза и гняв,  
а що се получи - повтори се Троя,  
повтори се конят, поднесен във дар.

Подпали се конят от силния огън,  
арената пламна и тя изгоря.  
Остана да молят за изхода Бога -  
е, вярно, надеждата пак оцеля.

Кой днес би познавал  
семеиство Монтеки,  
живели отдавна, в далечна страна,  
без Шекспир да беше създал Капулети  
и тяхната глупава, стара вражда.

Говорят, че грешките учат човека  
мъдро да мери, аршин по аршин.  
Да, но човек не се става от всеки -  
на битка жестока се ражда един.

на стр. 2

## 5 ОКТОМВРИ - ДЕН НА СТАРА ЗАГОРА



Картините в броя от Злати ЗЛАТЕВ и Тодор Ковачев са от  
юбилейните им изложби в Зала „Байер“, Ст.Загора, 2022 г.



Уважаеми  
старозагорци,

Сърдечно Ви  
поздравявам  
по повод 5-ти  
октомври – Ден на Стара  
Загора. Отбелязваме този  
празник за 35-ти път. В себе  
си днешният ден събира емоция и безкрайна  
признателност към знайните и незнайни герои,  
допринесли за възстановяването на града ни  
преди 135 години. Днес, във времена, наситени  
с предизвикателства, повече от всякога  
трябва да бъдем обединени, с поглед напред в  
по-доброто бъдеще, с отворено сърце и здрав  
разум. Възкресена от пепелта Стара Загора ни  
напомня, че невъзможни неща  
няма, когато каузата е обща!  
Честит празник!  
Живко ТОДОРОВ  
Кмет на Община Стара Загора







худ. Димитър КАРАДЖОВ

от стр. 1

**ПООЩРИТЕЛНИ НАГРАДИ:****ЖЕНЯ ДИМОВА****ЧАС ПО ЛИТЕРАТУРА**

Толкова години преподава смъртта в разните ѝ образи, глъкувания и следствия. Докато в един учебен час телефонът не изврънява грозно, зловещо. Края на май е и светлината от прозорците се разлива по разсеяния смях на момичетата, по все още цветната ѝ рокля, всичко това предвещава едно чудесно лято, всеки е замислил едно великолепно лято...

Трети ден вече стоят в раздвоенния живот на Яворов, има някаква изумителна тръпка у момчетата по хубавите очи на Мина, трагично отминали, по самоубийството на Лора, което предстои. Любовта или смъртта – кое по-лесно се проумява от тия недоучени момичета и момчета, които разбират без думи свличането ѝ в коридора, треперешото ѝ тяло.... Да се овладее ситуацията, да останем до края в часа по практика на смърт и любов, на живот, който по всяка вероятност ще продължи за невестата в тая област учителка.

**МИЛЧО ПЕТРОВ****ЛЯТО СЛЕД ЧЕРЕН СНИЯТ**

Снегът се стича тихо. Безпоощадно чер! Невидими са гарваните черни. Грачат! Снежниците – сестри на черния пипер – от тях деца извайват снежни коминочистачи. Нощта се случва бързо. Бяла... безпардонно! Пресича на червено звездни светофари. С изиящни бели зъби съдвквва къщи, хора, клони... И потопява в бяло де каквото свари... И този черен сняг така ще стане бял – такъв, какъвто в детството си аз го зная. Ще сложа ръкавици, яке, шапка, шал и ще изляза – с него във да поиграя... И, чак когато се събуя сутринта от шумната глъчавя на децата, ще писне грън от босата пета: „Навън е лято! Вън е още лято!“

**ДА СИ СПОМНИМ...****Злати ЗЛАТЕВ (1942 - 2021)**

\*\*\*  
Ясно е,  
както всички преди това  
и аз натам ще тръгна...  
Някои ще тъгуват -  
дълго, много дълго.  
Други ще ме забравят бързо.  
Някои даже ще се радват.  
Мене няма да ме има!

И не зная  
дали ще усетя Там болката,  
тъгата на близките,  
тихата скръб при спомена.  
Отлятата глътка вино  
от тези, с които бях,  
с които разговарях,  
които любих  
ще навлажни ли устните ми?  
Не зная.

Тревата пак  
ще расте и ще вехне.  
Едно малко момиче -  
моята внучка -  
ще тича по тази трева.  
Ще любя,  
ще плаче...  
ревата пак ще расте.

30.03.1997

\*\*\*  
И двамата знаем -  
ще свърши всичко!

Ти няма да тичаш  
задъхана към мене,  
аз няма да чакам  
с учестен пулс...

Всичко ще свърши,  
ще бъде спомен.

Поглеждайки  
тази малка картина  
с двата образа на лунатици,  
препелки до болка ръце,  
през тебе ще мине  
като морска вълна,  
усеянето за нещо,  
което вече го няма,  
оставило само следа  
върху мокрия пясък,  
неутрайна следа, очакваща  
следащата вълна.

13.03.1997

**КЪМ РОДИНАТА**

Родино наша, майко пресветая,  
напуснаха те толкова деца!  
И не едно от тях те порица.  
И не едно горчиво се разкая.

Нас ни пропъди някога оная  
жестокa бедност в твоите селца,  
но тук, далеч под чуждите слънца,  
цветята не ухаят тъй през мая.

Не трепка чучулигата с крилца  
като над тебе, пеейки в замая...  
Затуй към теб обръщаме лица

с последното желание пред края:  
Приктайт ни смълчаните сърца  
в пръстта си вечна, майко пресветая!

**ПРЕД ГРОБА НА КИРИЛ  
ВЪВ „САН КЛЕМЕНТЕ“**

Неудържимо сякаш ни зовеш ти  
към вечния и многолюден Рим,  
с венци и обич да се поклоним  
пред гроба ти и да запалим свещи.

И как вълнуват тези наши срещи  
със теб, първоучителю любим,  
запалил пламъка неугасим на  
словото в сърцата ни горещи!

В речта на мама пръв път го усети  
и го обикна детският ми слух.  
В творбите на големите поети

мелодията му вълшебна чух.  
И тези скромни собствени сонети  
са полъх от безсмъртния ти дух.

**РОДНА КЪЩА**

Задъхан гоних блян след блян фантомен.  
Разсяха се – миражи в марания.  
Припада вечер. Морен и бездомен  
не знам къде глава да подслоня.

От къщата ни няма вече помен.  
Явява ми се срината в съня  
и сам в света бездушен и огромен,  
огнище търся с топлеца главня.

Далеч съм бивал. Смаяно съм зяпал  
на градове по блясъка фалшив.  
Видях Венеция, видех Неапол,

гъмжащ над залив приказно красив.  
Но в къщата ни с покрива прокапал  
се чувствах приютен и бях щастлив.

**ЕПИЛОГ**

От „Късните цветя“ поднесох сто  
и паметта ви нека им е ваза,  
читателю незнаен! А защо  
съм ги отгледал, кратко мога каза:

От обич към Родината бе то,  
познала в робство мъка и омраза,  
и от носталгията тежка, що  
душата ми в чужбина бавно смаза.

Родина и поезия. Дете  
бях аз, когато в мен се сляха двете.  
Успя ли моят дух да ги вилете

в поднесените цвете подир цвете?  
Дано по нещо са ви дали те,  
но ако съм ви отегчил, простете!

Из «Късни цветя», сонети, ИК «ВЕК 22».  
Георги Бонев е бил дългогодишен лектор по  
български език при Виенския университет.

**Михаил ГРИГОРОВ****КОРАЛИ**

Понякога, как искам да зароя пръсти  
във разпуснатите ти коси  
и да целувам дълго изиящната ти шия.  
Страстта не мога да прикрия  
и можеш само ти да ме спасиш.  
Аз искам да открия тайните  
на нежното ти тяло,  
най-скритите места  
от всички хора,  
от цялата умора,  
безразличие  
и отвращение  
от тоя свят.  
Аз съм богат,  
защото знам,  
че криеш  
във душата си  
безбрежна нежност  
и любов.  
Това съкровище е мое  
и аз ще го открия.  
Дори душата ти да е море,  
а тайните в дълбокото -  
корали.  
Разбра ли!...

**ТРИПТИХ****УСЕЩАНЕ ЗА ЛЮБОВ**

Усещаш, чувстваш, то е същината  
на всякоя душа, каквато е.  
Страстта е важна, важна за душата,  
за тяло, за живот, за векове.  
Защото страстно всяка дума чувстваш,  
защото всичко идва от страстта.  
Да чувстваш е голямото изкуство,  
което е създало любовта.  
Без обяснения и без вина  
страстта е огън, значи светлина!

**САМО ПРИРОДАТА**

Само природата заслужава  
да ѝ кажем какво си мислим.  
Само природата разрешава  
такава страст - нежна и чиста.  
Само природата заслужава  
свободата в душите петимни  
за любов, за любов такава -  
като в древна апологетика.  
Само природата с горите, с поляните...  
Само природата... и ние двамата!...

**ТИ ДОЙДЕ**

Ти дойде като прилив заливайки  
брегове от самотност пресъхнали.  
И събуди живота във жилите  
на скалите от жегата изпърхнали.  
И след отлива по-неизбежен  
и от волните птичи крила,  
ще се питам с години, със нежност -  
откъде си дошла...



Полет, худ. Тодор КОВАЧЕВ



Дните на есента, худ. Злати ЗЛАТЕВ

**ВЛАКОВА КОМПОЗИЦИЯ**

Могъщо, с рев локомотивът се отделя,  
вагоните остават неподвижни.  
Доскоро цялото било е влак експрес.  
Възторгвало деца, премазвало животни  
и влачило заплетената в коелата нощ.

Сега е празна композиция,  
горчив покой,  
угаснали огньове на кръвта,  
последния любовен тласък.  
Огромна композиция от самота.  
Дъх на тютюн.  
А по купетата следи от пясък.

Докато празните вагони  
тръгнат пак на път,  
в тях двама влюбени  
ще си намерят тихо място  
и ще се одобрят.

**ЗНАМ, ЧЕ НЯМА ДА СЕ ДАМ**

По Джак Керуак

То - отчаянието - ме самозапалва,  
то - отчаянието - ме самоубива,  
когато ме притискат до стената,  
когато със въпроси ме разбиват  
и питат ме: Къде са ти парите?,  
и питат ме: Къде са ти очите?,  
и питат ме: Къде е твоят срам?,  
и аз мълча, самоубийствен, ням,  
а за парите, бога ми, не знам...  
...възкръсвам сякаш от самовъзхита  
низвергнат, унижително разпитан -  
и бил съм пил и бил съм невъзпитан -  
и самосъживявайки се сам,  
само знам, че няма да се дам.  
КАТО ВУЛКАНИ

Изстиваме като вулкани  
след трусове на страстта.  
И след любовните закани  
затихваме във есента.

Настъпва есента във всичко -  
във устрем, полет, жест и час  
за обичайните привички,  
за яростта да кажем: Аз!

Но има нещо от което  
все няма да се отделим  
и ще ни свързва докдето  
е отредено да вървим.

Неистовият хъс да знаем  
какво се крие там – зад края.

**ГРОТЕСКА**

За какво да се пише.  
За какво да се пише.  
Нито ред. Нито мисъл красива.  
Ала иначе жив съм.  
Ала иначе дишам.  
Добре здрав съм и пак ми е криво.

За какво да се блъскам.  
За какво да се блъскам.  
Само глъсти гърбини пред мене,  
вратовете им – къси,  
а лицата им лъскаят  
и устата им зейт – големи.

Причернява ми вече.  
Причернява ми вече.  
И спасявам се с мисъл за бягство  
и с мечти за разплата, и за полет далечен  
сред безмълвно космическо братство.

**РАЗПУСНАТИ ДУШИ**

По Христо Смирненски

Нощта обгръща каменните ни души,  
навън остават нощните ни бдения.  
А зад стените каменни и пращини

се руши  
на младостта ни слънчевото песнопение.  
  
Потъва въздухът в кошмарния си сън,  
животът мятя се - като заклана риба.  
Кътят гласищата ни  
сърдъждал звън,  
а небесата святкат и се сбиват.

Нощта изпуска пак води от черен мрак  
и плъзват пак разпуснати души.  
По лунни нощи със делфинов виряг  
избродихме до края самотите.

Нощта избродихме край острите скали.  
Над всички брегове сега вали.



## ВЪРХОВЕ В СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА БЕЛЕТРИСТИКА - ЗДРАВКА ЕВТИМОВА



Името на тази рядко талантлива наша писателка нашумя изключително много през последните три десетилетия с честата ѝ поява – с актуални и стойностни разкази в художествено-естетически план по страниците на най-популярния през 90-те години ежедневник – в. „Труц“. Там нейните къси белетристични творби се радваха на удивителен медийен уют. И това гостопримство не беше никак случайно. По всяка вероятност журналистите от това престижно по това време издание са почувствали неподозираното си докосване до едно неизвестно литературно дарование. Макар че тя още през 1985 година беше вече издала де-бютното си самостоятелно заглавие – „Разкази срещу тъга“, последвано през 1989г. от „Разкази за приятели“, „Разкази от сол“ /1990/ и други сериозни произведения, които привличаха повече вниманието на значителна част от литературните ни среди. В този начален етап от творческото ѝ развитие бъдещата голяма белетристка все още не беше завоювала атрактивни позиции сред масовия ни читател. Със следващите си прозаични книги „Кръв от къртица“ /1993/, „Съзри за десет пента“ /1994/, „В студената ти сянка, лейди“ /1997/, „Линди“ /2000/ Здравка Евтимова показва на литературната ни и целокупна общественост, че на родния ни белетристичен небосклон набира скорост и изгата ръст нов многообещаващ творец.

Здравка, рядко старателно и ученолюбиво момиче, завършва успешно английска гимназия в София, а след това и английска филология във Велико Търново. Където и да отиде, не може да избяга от вродената си любознателност и ненаситния си стремеж да опознава природата и хората. Така натрупва знания, събира впечатления от забикалящата я действителност, които оживяват в примамливи образи и картини още в първите ѝ прощълени разказчета. „В софийската английска гимназия – спомня си тя – през едно междуцувание занесох мой разказ в редакцията на сп. „Родна реч“. Имах късмета да попадна на поета Георги Константинов, който беше главен редактор и ме посрещна много топло. Разказът беше публикуван доста бързо.“ Появата ѝ в това популярно на времето литературно издание за среднош-колци я окуражава и отприщва бента на завияващата се творческа енергия, която ще я отведе и в пишещите ни студентски среди. „А с проф. Боян Биолчев – разказва тя – се запознах отдавна – тогава беше асистент в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и ре-дактор на литературно университетско издание. Оставях му разказите си, написани на ръка, и той ми слагаше бележка „носи още“.

Този първи радушен прием на късите ѝ повествования вдъхновява младата разказвачка, която започва да разширява територията на творческите си изяви. Нейни разкази предизвикват благодарноплътенето на Станка Пенчева, която ни дава живот по страниците на сп. „Отечеството“. Миран Иванов също ѝ подава дружеска ръка и я публикува във в. „Стършел“.

Не по-малко дружелюбен се оказва и Димитър Шумалиев, който дава висока оценка на разказваческия ѝ дар, редактира творбите ѝ и настоява да бъдат издадени в сборник. И досега не е изстинала в гърдите ѝ голямата благодарност към всички тези хора, които съзряха и откриха в нея живеща на бъдещия успешен писател.

За съжаление не така възторжено посрещат в къщи напористите ѝ писателски намерения. Особено на нож ги посреща родната ѝ майка, която охлаждава силното ѝ желание за първородната книга. „Мама, споделя писателката, не се съгласи, окачестви моите литератур-ни произведения като „лъжи и измислици“ и не ми отпусна финан-си.“

Дъщерята обаче няма намерение да слага оръжие и решава със собствен труд да изкара пари за финансовото обезпечаване на жадуваната първа книга. И без да занимава повече никого с неутасващата си болка, хваща пътя за Голуб Бърдо, хълм край Перник, и почва да бере шишки. Скоро този съскопсцен горски плод ще заседи нели чували, които ще дадат живот на първата ѝ жадувана творческа робба.

Винаги съм се възхищавал на удивителната ѝ скромност, трудолюбие, упоритост и всеотдайност в неударжания ѝ стремеж към интелектуално и професионално израстване, нрав-ствено съвършенство.

Такава я виждаме още в началото, когато тръгва стремително по безкрайните колово-зи на усърдия ѝ професионален генизис. Специализира старателно художествен превод в Сент-Луис, щата Мисури, САЩ. Такава е и като редактор на българската секция на американско списание в Сан Диего, а също така и като редактор за България на британско списание за кратка проза. Усилено публикува в САЩ, Великобритания, Канада, Франция, Италия, Русия, Полша, Холандия и много други страни. Същевременно работи дълги години като пре-водч на английски, френски и немски език във военното министерство, пътува често в чужбина, а от няколко години оглавява дейността и на българския Пенцентър. Всичко това прави всекидневният ѝ изключително натоварено, постоянно напрегнато и трудно поносимо. Много пъти съм се чудил как издържа. Тя живее със семейството си в Перник и всеки ден запхтияна гони влака за София, а от гарата задължително се придвижва пеша до местоработата си. А с рождла и отгледада три деца, има внуци, които са неделна част от семейния ѝ живот и майчини грижи.

В същото време тя не загърбва никога призиването си да присъства пълноценно и неот-стъпно в сферата на избраното си творческо поприще. Не си позволява да дезертира нито за миг от неизменното общуване с белия лист, даже и през късните среднощни часове. Инак как би се появила нова поредица от внушителни заглавия в началото на новия век – „За теб

и за мен“ /2002/, „Четвъртък“ /2003/, „Кръв от къртица“ /2005/, „Аркада“ /2007/ и други изда-ния, които я изтреляха на билото на родния белетристичен връх. И за отбелязване е, че творческият порив в Здравка не стихва, за което говори недвусмислено и появата на най-новия ѝ роман „Резерват за хора и вълци“, предложен съвсем наскоро от плодливското изда-телство „Жанет – 45“ на многобройните ѝ читатели. Самото име на новата ѝ книга ни отвежда отново към горешите социално-психологически и нравствени процеси, от които не прес-тава да се задълхва безпомощно съвременното ни общество. А тези негативни социални пулсации резонират болезнено в чувствителната душевност на авторката.

Трябва ѝ обаче да ни изненадва този изумителен бум в творческото поведение на тази безспорно водеща наша съвременна белетристка? В никакъв случай. Най напред не бива да се подценява невероятният ѝ дарование. Към него трябва да прибавим високата ѝ езикова, обща култура и ерудиция. После при нея важна креативна роля играе непрестанното ѝ общуване с произведения от нашата и световната литературна класика, за което несъмнено ѝ помага, както при Валери Петров, компетентното плодотворно владение на чужди езици.

Инак едва ли би израсла като зрял белетрист и превъзходен преводч, особено на английско-на литературата. Като прибавим и завидното ѝ трудолюбие, въпреки постоянната ѝ нелека се-мейна и служебна заетост,

краде от съня си, за да спори с белия лист и отразява в творбите си високите градуси на днешното ни напрегнато, драматично поиякото, горещо съвремие.

И не само това. Здравка Евтимова е надарена от природата с изключително чувствител-ни сетива, които улавят неспирните текущи тежнениа, прекомерно натоварените горчиви преживелици в нерадостното битие на нашия съвременник, които се мултипли-цираха в не-поносима степен след настъпването на така наречените демократични промени. Авторката наблюдава отблизо, но не като безразличен съзерцател околната социална действителност и отразява нейните разтърсващи недъзи и антихуманни деформации, възкръсващи в правдиви образи и картини в нейните творби. Тя повече и страда, съчувства, радва се на все по-малко срещаните усмивки в днешния обркан ден, излива разтоварващо своите несъгласия и защити на онеправданите с неспокойното си талантливо перо. В книгите ѝ оживява нелепи-приятната атмосфера в днешните човешки взаимоотношения и се чувства неустойчива жажда за повече човечност и хармония, погасени безцеремонно от безкомпромисната деградация и безпощадна комерсиализация на капиталистическото ни съвремие. Затова не бива да ни изненадва подчертано реалистичният език при разкриване на многоликата ѝ пъстра образна система в произведенията ѝ. И може би това допада не само на литературната ни кри-тика, но и на широката читателска аудитория. Неслучайно тя е забелязана още с появата на първите и творчески изяви. Инак как да си обясним ласкавите отзиви и рецензии още с прек-рачването прага на родния ни белетристичен свят. За нея с впечатляващо възхищение пишат Мирон Иванов, Любен Петков, Весела Люкканова, Станка Пенчева, Светлозар Игов, Милена Кирова, Боян Биолчев и други известни знаменитости на съвременната ни литературно-критическа мисъл.

Но доктро в творческото ползрение на Донка Петрунова попаднаха необуздаемата корупция и всевъзможните негативни явления в поведението на високите властови етажки, то Здравка насочва своето внимание повече към житейските проблеми на обикновените трудови хора, които берат душа за физическото си оцеляване. В тях тя търси и полага нестови усилия да възкреси истинските човешки стойности, което едва ли може да се случи в днешната опоскана капиталистическа България.

Тази сюжетно-тематична насоченост присъства както в рядко възлнуващите ѝ разкази, така и в магнетичните ѝ многостранични заглавия, завладяващи читателските ни среди. В тази насока твърде показателен е и романът ѝ „Зелените очи на вятъра“. Ходът на това повествова-ние отначало създава впечатление, че е сюжетно нахъсан и разплян, поднесен фрагментарно при възвеждането в различни житейски ситуации. А и задачата на писателката никак не е лека, защото ни среща с твърде разнообразен, разнороден, както в емоционално отношение, така и в нравствен аспект персонаж. При изграждането на отделните образи Здравка Евтимова не се опира на конкретни прототипове, а ни предлага изцяло нов типаж.

Самата авторка присъст-ва в романа като едно от главните действащи лица. И както обикновено се случва, ни въвежда в трудни-те преживявания на хората от социалното дъно, които обичайно често обитават нейния творчески свят. От много страници на повествованието се носят тежките талози на задущаващата ни сегашна беднотия, в която безмилостно са натикани днес милиони наши съвременници.

В случая нямам намерение да се спирам на конкретни образи, но на фона на властва-щата социална несправедливост Здравка съзнателно е изваяла маститият образ и на съвремен-ния бизнесмен, сиещ от икономическо могъщество, разположил се в модерен феодален замък, натрупал по безчестен начин несметно богатство,

охраняван строго от бездушни гавази. По всичко личи, че Здравка притежава завидна психологическа проникновеност, когато ни прави съпричастни на моралния облик на днешния богаташ, парадираш с мними духовни пот-ребности, макар и интелекту-ално ограничен, но кокетничеш с известни нашумели имена от съвременния културен елит, демонстриращ надменно и предизвикателно материално свърх благополучие. Но за чия сметка?

В същото време писателката ни завладява и с удивителното си умение и усет за обекти-вен реализъм при отразяване социално-психологическия свят на нашия съвременник. На остър прицел в книгата са поставени неизбоящите негативни явления от днешната унищителна действителност. От немалко страници ни потискат безаказано върлдушните низост и паде-ние, вкореня-вани наследствено „отторче“ под фалшивата маска за хуманност и демокрация. Езикът на повествованието е непримирим към вземащите все по-големи размери арогантност, омраза, лицемерие и завист, налагащи като неотменим модел на високо превъзвисяния свободен демократичен свят...

Творбите на Здравка Евтимова, погледнати от позициите на литературната ни критика, се открояват с художествено-естетическите си достоинства. В това ни убеждава завидното ѝ умение при изграждането на образната система, сърчното вилитане в творбата на речевата и авторовата характеристика на героите. Силно впечатлява дълбокият психологически рисуък на образите, при който писателката подхожда като истински съришевед, за да ни въведе и потопи в болките и благородните стремления на обикновените хора, които се чудят как да свързват двата края. Дълбоките вътрешни преживявания на нейния персонаж винаги са разкрити в емоционално съзвучие с поведението на природата. При нея пейзажът е деен съучастник за постигане на творческа замисъл. Този художествен похват битува трайно и в цялото ѝ творчество, което ни завладява с неопенимото си актуално въздействие.

Лично за мен е една скъпа привилегия близкото ни и много сърдечно приятелство, което взаимно ни обогатява в творчески и човешки план през последните няколко десетилетия. Домораслата ѝ скромност никога не ѝ позволява да спекулира с голямата ѝ популярност в днешното ни общество. Не преставно е обект на внимание от страна на всевъзможни медии у нас и в чужбина, които нерядко злоупотребяват с нейната отзивчивост, въпреки че не може да си поеме сулук от преговаряване на колата в работата, в къщи и многобройните срещи с жур-налисти и читатели. Най-добре се отморява, когато прекарва свободното си време, доколкото го има, сред овошната ни градина в едно радомирско село. Там присажда, облагоу-рдява овош-ки, окопава, полива и се чувства най-щастлива.

Моите телефонни контакти с нея са почти ежедневни, но срещите ми с нея в София обикновено са епизодични, но изключително сърдечни, приятелски, споделя обичайно голя-мата си заетост и недостига на време, за да се порадва на жадувания домашен уют в семейството, с деца и внучета. Когато има възможност, посещава и мои премиери. Спомням си участието ѝ в премиерното представление на моите „Горещи години“ в столичния Клуб на журналистите на 25 ноември 1998г. Тогава дойде с петгодишната си дъщеричка, която беше довела от Перник. Посещавала е и Пазарджик. Още не е отекнала в паметта ми неотдавнашната ѝ среща в местния изложбен салон „Никола Манев“, претърпан от почитателки на града ни. Премиерата тогава на „Зелените очи на вятъра“, представени от Никола Иванов, показа колко силно и завладяващо е присъствието ѝ в живота на масовия ни читател. Това са само бегли страници от житейското и творческо битие на голямата ни белетристка.

*Продрум ДИМОВ*

## ЗА КОРЕНИТЕ, ЛИСТАТА, ПРОШКАТА, ЕДНА ЧАЙНА РОЗА И СЕДЕМ ШЕПИ ПРЪСТ



*Дочка ВАСИЛЕВА*

Годината е 2011, а денят - 24-ти май. На тази дата е съборът на родното ми село.

Моите спомени от детството са свързани предимно с пъстрите сергии, които за всяко тогавашно дете предлагаха цял един свят изграден от захарен памук, семки, пуканки, лъскави тенекени бижута и пъстри играчки. А в добавка - гостуване у свако Кирил, момченик на тази дата, гарнирано с безбройни манджи с агнешко в огромни порции, истински ужас за едно зложето дете каквото бях тогава...

Но днес, благодарение на усилията на кметницата на селото, съборът е приобщил функцията да събере представители на най- стария род в селото - Пеновския.

На родовата среща, след изпратена още отпреди четири месеца покана, има отзовали се наследници от цялата страна и дори представители от чужбина.

Нашата покана беше отправена към майка ми - една от правнучките на именития старец и тя с вълнение очакваше събитие. Въпреки здравословните пречки, приковади я към инвалидния стол, откликнахме с радост и ентусиазъм.

И ето ни - пристигаме на площада, който прелива от багри, аромати и музика. По него шъкат празнично облечени, усмихнати хора, а дечица на различни възрасти припакт покрай тях.

На централно място е изправен билборд с изрисувано в цял ръст родословно дърво с корен дяло Пено (1891- 1992г) и тръгналите от този корен клонове, клончетата и млади листенца. Разглеждаме го, проследяваме, откриваме се...

Към количката на мама се приближават две усмихнати възрастни жени с бастунчета, прегръщат я с просълзени очи, една през друга задават въпроси, с умиление си припомнят младите години, споменават покойници, разказват си здравословните перипетии, обменят рецепти за лечение.

Пред селексия ресторант с табела: „Елате при Мишо“ са подредени ша-ти с маси и столове. Настаняваме се. Гръмва музика, и който може се хваща на хорото, който не може - почуква по масата в такт. Девойчета в национални носии са в ролата на сервиращи.

Сред множеството съзирам съседско-то момиче, с което някога играехме през ваканциите. Ех, тя е момиче толкова, колкото съм и аз, но важноно е, че се разпознахме въпреки натрупаните години и килограми. Набързо си припомнихме детските лудории и обмислени информации за месторабота, общи познати и роднини, семействата, децата и внуците.

Докато разговаряхме, вниманието ми бе привлечено от една жена, видимо около петдесетгодишна, в спортен джинсов костюм, късо подстригана червеникава коса и тъмни очила, която разхождаше 6-7 годишно момченце, показваше му люляковите храсти, лалетата и незабравките зад оградата на близката къща, а думите, които от-

къслечно дочухах бяха на английски.

- Тя е от Австралия – забеляза погледа ми моят събеседничка- представящи си, чак от другия край на света е долетяла за тази среща.

Побъбрихме още малко и се разделихме с обещание да се видим непременно и за по-дълго време после се отправихме към местата си.

По време на обяда звучаха изпълнения на певци и певици известни и не толкова, но всички произлезли от именития род. После последва приветствие от кметницата, съчетано с припомняне как преди около стотина години дяло Пено дошъл от еленските колиби, купил в селото земя, построи л къща и семейството му, лека-полека завзелo цялата горна и централна махали.

Накрая предоставиха микрофона на гостите с предложение, който иска да разкаже нещо било за рода като цяло, било някакво събитие от собствената си история.

Един веселяк ни припомни всеизвестната ситуация, как дяло Пено, който винаги държал да бъде първи на нивата и затова ставал още по първи петли, за да отпочне работа докато повечето съселяни още спели.

Само веднъж щастieto не му се усмихнало, когато заварил там селския пияница Радул, който бил заспал на къра от предния ден, та по една случайност се оказал в ролята на изпреварващ.

Припомниха ни и онази история, която бях чувала от баба си, и която демонстрира колективното чувство за справедливост на Пеновския род.

Историята на Лазар клисаря (Юдата) - син на най-малката дъщеря на дяло Пено, който искал да се отдели в свой дом преди да поиска ръката на избраната си.

Хората уважили желанието му тъй като той живеел с още петнайсет души в бащиния си дом и решили да му помогнат. Лазар доставил материали от града, а роднини и съседи запретнали ръкави и постепенно къщата стигнала почти до покрив. Докато една вечер отец Никодим, селският поп, привикал главните майстори на строежа и споделил, че от известно време от църквата изчезвали икони.

Отецът поставил свои хора да дебнат край божия храм и установили, че Лазар краде иконите и ги продава в града на прекупвачи. Последната икона „Свети Георги и змея“ хората на свещеника успели да изземат принудително от купувача.

Събрали се майсторите, какво са си говорили не се знае, но на другия ден пратили Лазар до града за пирони и докато го нямало съборили всичко построено и струпали материалите на купчини сред двора. Върху една от тях поставили иконата на свети Георги....

Върнал се Лазар, явно разбрал посланието и изчезнал. Само с дехрете на гърба си и иконата... Оттогава ни вест ни кост за Юдата...

После думата взе младата жена около трийсетте.

- Казвам се Лаура и съм кръстена на баба си Лаура, която ме отгледа. Поканата беше за нея и тя много се възлнува-

ше, но здравето ѝ се влоши и преди два месеца почина на 95, но ми поръча да дойда от нейно име на срещата.

Баба ми е най- малката снаха на дяло Пено. Родителите ѝ са дошли от Беломорска Тракия с нея през 1922г, когато е била едва шестгодишна. Най-щастливите ѝ спомени са от родния Кукуш, къщата на родителите, градината с рози под прозорците, голямото семейство от двама големи братя – Анто и Джордже, които след като се оженили създали домове по гръцките острови, двете ѝ по- големи сестри - близначки Кера и Ронда, които пък се задомили в Албания и Италия.

Като най-малка всички я гледали и се чувствала като принцеса. После дошло лошото: бунтове, войни, безчинстващи войници, пожари и разрушения. Баща ѝ продал дома и земите си и дошли в България. И тук успели да създадат дом малък, но уютен, намерили си работа, записали я на школо. През лятото, когато нямало училище, Лаура ходела



*Гнездото, худ. Злати ЗЛАТЕВ*

- Заоглежда се водещата.

Към микрофона си запобива път жената с детенцето и английските фрази - австралийката. Тя се поклонил ниско, после разтвори един лист хартия и с усилие зачете:

- Здравейте, мили роднини на моя баща. Извинете аз не говоря добре ваш език, но също дала обет пред мой татко, преди той да почине, да дойда и поискам прошка за него от всички. Мой баща казва се Лазар. Тука чух, още го наричат Юда. Той много стрелшил, кога бил млад. Тази икона той всеки ден гледале на стена и казва: „Това мой грях! Аз много грешен.“

Кога започна да умира ми поръча: „Ти отидеш в моя родина в църква на село и върнеш тази икона там и поискаш прошка за мене. Тогаз' на моя душа ще стане леко...“

Чужденката бръкна в чантата си, извади хартиен пакет, разопакова го и Свети Георги огледа настърбалото с множество. Клончетата и листата от площада зашумоляха одобрително...

Жената въздъхна, присви зиморинчаво рамене съзря седшицата най-отпред свещеник тръгна към него и му подаде иконата. Целуна му деснищата, погледна го в очите, и промълви:

- Проща?  
- Бог винаги прощава, чедо...

Бяхме решили, че каквото и да става



## 1 ОКТОМВРИ - ДЕН НА ПОЕЗИЯТА



Иванка ПАВЛОВА

## МАКАР ЧЕ ЗНАЕМ

Когато бях дете, берях на село  
направо от дървото зрели круши  
и си похапвах, без да ги измия.  
Не се боях от вирусите, смело  
сред храсти бродех  
и в тревни се сгушвах,  
а можеше сред тях да има змии.

Сега съм столичанка.

Стриктно спазвам  
куп строги правила, за да съм здрава,  
но все по-често с лекари се срещам,  
защото дебнат всякакви зарази.  
Пак трябва за морето да забравя  
и да лекувам спешно още нещо.

Предштите ми - столетници ядяха  
храната с благодарност и наслада  
след работа до късно на полето.  
Те до дълбока старост здрави бяха,  
умерени и мъдри в скръб и в радост,  
и тръгваха смирено към небето.

Несправедлив ли е към нас животът,  
та днес сме постоянно недоволни  
и все за нещо друго си мечтаем?  
Тежи на надиреварата хомотът  
и все се питаме защо сме болни,  
макар че често отговора знаем.

## ОБРЕЧЕНОСТ

Понякога душата на човека  
прегаря като реотан ръждив.  
Съдбата му е сигурно нелека  
и с право смята, че не е щастлив.  
Навярно бил е често нараняван.  
Сега е жива рана и кърви.  
Със себе си не може да се справи  
и срещу участта си се гневи.  
Досажда, в говорилня се превръща.  
Слушателят се чувства отегчен  
изповедта му – все една и съща –  
учтиво да изслушва ден след ден.  
И даже лекар трудно би помогнал  
на вайкащия се човек, готов  
така да мъчи близки и околни,  
че да убие тяхната любов.



Есен, худ. Злати ЗЛАТЕВ

## ПЧЕЛА

Добре дошла, пчеличке, в моя двор.  
Бих те прогонила преди години,  
но все по-рядко в родния простор  
се забелязват твоите роднини.

Пропъдихме ви някъде далеч.  
С отрови може би ви уморихме.  
Жуженето ви – сладката ви реч –  
не чувам в двора и е тъжно тихо.

Върху презряла круша те видях,  
заета с работа, така усърдна...  
Внимателно в ръка плода държах  
и ти се радвах дълго, без да мръдня.

„Добре дошла!“ – звучеше благослов  
в душата ми, по чудо помъдряла.  
Изпълваше ме прилив на любов  
като след продължителна раздяла.

Боях се: този свят красив край мен  
от нашата намеса е заплашен.  
Човекът отровител някой ден  
дърветата самичък ще опрашва.

## ОТНОСИТЕЛНОСТ

Крушата узряла в моя двор  
все по-ниско клоните си свежда.  
Плодовете ѝ ще станат тор,  
но не жаля и не ги поглеждам.  
Много са. Без чувство за вина  
покрай тях веднъж ли,  
дваж ли минах?

Утре ще се радвам на една,  
купена с пари от магазина.

И неща по-важни не ценим,  
ако в изобилие ги има.  
Все към друго страстно се стремим  
даже ако е непостижимо.

Времето е низ от много дни.  
Младият човек ги пропилява.  
Доживее ли до старини,  
че са твърде ценни, осъзнава.

## ПРИСЪДА

Мачкам с крак пластмасови шишета.  
В кофата е боклук ще бъдат скоро,  
после – на бунището, където  
смет се трупа. Като всички хора  
своя скромнен принос и аз имам  
даже за морето замърсено,  
а се смятам за непримирима,  
че земята ни е застрашена.  
Лицемерие ли проявявам?  
Слепота ли? Може би и двете.  
Сигурно бездушие това е.  
Ще загине нашата планета.  
Моят свят сегашен заслужава  
тежка и безмилостна присъда.  
Както и да се оневинявам,  
сред виновните и аз ще бъда.

## Янко

## СТЕФОВ

## СЪН

## Е БИЛО

Насред земята имаше дърво.  
От най-високия му клон  
аз разговарях с птиците,  
а цялото пшеничено поле  
димеше като празнична трапеза.

Но сякаш сън е било всичко!  
Загърбил дългите си пътища,  
завърнах се и не намерих  
насред земята своя връх.  
Надникнах  
в бялото око на кладенеца,  
но там видях единствено  
снега в косите,  
сенките в душата  
и бръчките, в челото издълбани –  
следи от ноктите на времето.  
И мосто залязващо сърце!

## ЛЯТНО ПОЛЕ

Полегнали жита,  
от слънце почернели.  
А покрай тях се плискат  
зелените води на  
слънчогледите,  
в които плуват златни лотоси.  
Дърветата внимателно  
нарязват пътя  
с остриге си сенки.  
Падат безмилостно потоци  
лава  
от мътното небе, където  
изригва слънцето като вулкан.  
Ни цвят, ни мирис...  
Жар и задух!  
Дори опитомената змия на  
влака  
пролазва тежко и потъва бавно  
в бездната на хоризонта.  
И само писъкът тревожен  
на локомотива,  
внезапно долетял от дъното,  
показва, че тук нещо се е случило.

## ЗАВИНАГИ

На синовете ми

Завинаги да онемея,  
ако веднъж дори  
не кажа истина!  
Сънувах, че съм шепна пръст,  
безплодна като камък.  
Събудих се...  
Сърцето ми поклъпаше  
и коренът ме цепеше на две!

Завинаги да оследея,  
ако веднъж дори  
не се задавя от съзла!  
Сънувах, че съм стръкче вятър,  
закичено на планината.  
А дивите елени ме зовяха  
на мъжки бой.  
Събудих се...  
Кошутите ги нямаше!

Завинаги на място да остана,  
ако веднъж дори  
не стигна връх!  
Сънувах, че съм слънчево перо  
в крило на птица.  
Събудих се...  
Завинаги!



## ГОРЧИВА ЗЕМЯ

Каква измамна красота  
са белите фунийки на татула!  
А двортът цял се е накичил с тях...  
През жилавите стръкове  
в краката ми се стрелва  
подивяла котка.

На пръстения под на моята вселена  
се гърчи още детският ми плач  
и като зальк сух в душата ми засяда.  
А крехко стъбълце

на някаква тревичка  
по първите ми стъпки  
се мъчи да проходи.  
Като бездомен шъркел  
в небето слънцето се вие.  
- Побратиме, единствен ти си същият.  
Ела да продължим напред –  
виж, пътят ни прекрива хоризонта.  
Завинаги далече  
от сладката измамна хубост  
на белите фунийки на татула!...

През стръковете остри  
обувките ми тичат  
като подивели котки.



Питанка, худ. Тодор КОВАЧЕВ

## КРЪСТ

На Йордан Атанасов

Йордановден, Богоявление...  
На моста трупа се народ.  
Реката влачи изумена  
потъналия небосвод.  
Молитва кратка, стон изтръгнат  
от затаените гърди...  
Политнали тела се гнят  
дълбоко в речните води.

Един ще бъде късметлия -  
това го зная, Боже, но  
разравям водната стихия  
и търся с мисълта - дано!  
Дано пък аз да го намеря!  
Надежда здрава ме крепи.  
Тълпата там от студ трепери,  
а мойта кръв кипи, кипи...

И ето - с вкочанени пръсти  
докосвам някакъв предмет.  
След миг изтръпвам - вместо кръста  
напишал съм удавник клет.  
Душата ми от ужас пламва.  
Обезумял, изправям ръст  
и тръгвам към брега, нарамил  
удавения като кръст!

## 1 ОКТОМВРИ - ДЕН НА ПОЕЗИЯТА



Людмил СИМЕОНОВ

## ДУША

Като зеница си незащитена -  
сама, сред милион омрази.  
Но пак се молиш тихо и смирено  
у себе си доброто да опазиш.

А само ти си знаеш колко  
ти струва всяка нова рана:  
без съжаление и вопъл  
да носиш своето страдание.

## ТРЕВА

Сезони, срещи и раздели -  
живот, преминал като сън.  
Къде сте, слънчеви предели,  
огласяни с небесен звън?

Къде сте, мигове прекрасни  
и всекидневни рождества?  
Ах, и над мен трева ще властва,  
непобедима при това!

Трева - безименна, горчива  
и мен накрай ще приюти  
и бавно с нищото ще слива  
надежди, радости, мечти...

## ГРОЗНОТО МОМИЧЕ

За нея никой никога не каза  
„обичам те“, „единствена“, „любима“,  
едно-единично цвете не постави  
във вазата на нейното сърце.

А все сънува своя влюбен тя,  
със радостно предчувствие се буди,  
„защо се бави“ всеки ден се пита,  
но все не идва и не идва той.

Тя изпожени всички свои дружки,  
децата им пораснали са вече,  
а тя отдавна никого не чака,  
заздана във своята самота.

## НАДЕЖДАТА

Изтичат дните ни... Един след друг  
животът тихичко ги отброява.  
На всяко отчаяние напук -  
надеждата остава.

Какво пропуснал си дотук – недей  
за него съжалява.  
И утре слънце ще изгрей –  
надеждата остава.

Жълтее лист. Заромолява дъжд.  
Изглася звездната жарава.  
А ти докрай мига задръж –  
надеждата остава.

## Росен ДРУМЕВ

ДВЕ ЕСЕННИ  
СТИХОТВОРЕНИЯ

## 1.

Тръгва пътят.  
Край него са релсите – светят.  
Светят с есенни тежки корони  
крайпътни дървета.

И дими разредена мъгла над смълчаното  
блато  
с уморена и мрачна вода под листа и  
позлата.

Горе слънцето бледо от облак раздърпан  
прозира,  
гледа сякаш с присвито око зад гърба на баира.

Пътят черен извива натам и се губи нататък.  
Светят релсите. Още е светло, но ето че влакът

ясно чува се с тежко пухтене и облачен тътен.  
Черен облак ще скрие след малко дърветата, пътя...

И от блатото само щом влакът с пухтене отминне,  
ще остане горчивият мирис на гниеща есен. И тния.

## 2.

Ето блатото тъмно на тъмния сън на водата.  
Под дъждовно небе. И дъждовна е в мен самотата.

И вървя. Без да знам накъде. Срецу мрака –  
по ръждивите релси без памет за свирки и влакове.

Тук, накъсан пейзажът напомня на приказка стара.  
Крякат жаби в тръстиките. Призрачна пара.

Пустота. Ситен здрач. И студената есен разстила  
докъдето се вижда надиплена в жълто пустиния.

Голи хълмове-гърбици. Път. Тежък облак увиснал  
е над тях и мълчи като гибелна мисъл.

Като мисъл за смърт – тъмна мисъл, която убива.  
Свит на топка, пейзажът здрачен в паметта ми се скрива.

И вървя...



Жар-птица, худ. Тодор КОВАЧЕВ



Нико СТОЯНОВ

## ТРИПТИХ

## 1. ПОСРЕД МОРЕ

Наивен може би съм бил, но искрен –  
с надежда и мечта една,  
душата ми се гмурна, без да иска,  
в студената мъглявина...

Стоя смълчан, записан и замислен  
над мътната дълбочина –  
обзет от тътена бучащ, разискрен,  
с възторг, смирение, вина...

А ти за нищо не поемаш риска –  
под равнодушната луна  
стихията ти съска и се киска,

пращят и мачта, и платна –  
„...наоколо ми кърваво се плиска  
море. – „Люлее ме вълна“.

## 2. МЕЛОДИЯ

„От заник слънце озарени“,  
рибарски лодки, погледни –  
като лентяйстващи тюлени,  
натръскали са се встрани.

В небесно сини пелени  
проблясват точки-запетайки –  
задраскват сънните вълни  
над хоризонта сиви чайки.

Висят две призрачни луни  
и потреперват нащърбени,  
а мен отново ме пленя

печална, светло натъжена –  
каква мелодия звъни! –  
„Алеят морски ширини“...

## 3. ПОД ЧУЖДАТА ЛУНА

„Къде си ти, къде, Родино моя?“  
Пейо Яворов

Като ярко слънце над земята,  
дремеща в измамна тишина,  
жълто шумолене ще размята  
есенната плаха топлина.

Ще заспи измъченият вятър  
в призрачната златна светлина  
и ще цепне облаците ято  
жерави под чуждата луна.

И нататък, в утрините сини  
ще зове, ще търси по света  
своята изгубена родина –

раната, кървящото ѝ цвете...  
Докато се свърши любовта  
и избухне – пламнало – сърцето.









Елена ДЕЯНОВА

## СБОГУВАНЕ

Сбогувам се с морето.  
Едва удържам вятъра  
под мократа си риза.  
Сбогувам се солена и опърлена,  
по кръпките на облаците слизам -  
по пясъка, по мидите, по пияната,  
по човките на гларуси и гълъби.  
Люти по устните димът на залеза  
и в сухи възли го затягат пръстите.  
Свишти жарта.  
Намятана скумрията,  
в препечената тънка вечер съска.  
Вълните плискат в чащите до късно.  
Мъжете от морето дълго пият.  
Сбогувам се. Отивам си.  
На упрото,  
по мокрите алеи събират кестени.  
В чувалите се къриш смеино,  
циганско,  
кафяво слънце и горчи от есен.  
Събирам във вързоп пера и пясък,  
солените парички на цветята,  
последните тръстикови чадъри  
и пронизителния дързък кръсък  
на птиците и камъните в залива.  
Дълбоко скрих на дъното очите си  
в последните си летни фотографии.  
Развяват остри гребени вълните.  
Сбогувам се,  
а всъщност съм останала.

## ПЕРЛИ

Старата дама,  
в плетен стол на балкона,  
залеза бавно люлееше.  
Лъскав,  
первазът надникна през клоните.  
Перлите матово грееха.  
Чайни рози.  
Сред топлата дрямка  
някой копринено взееше.  
Старата дама  
се усмихваше в сянката.  
Слънцето милваше глезена.  
С пръсти  
поглади небето колосано.  
Трепнаха златни фестоните.  
Споменът свиреше,  
скакаш на косите.  
После отмина с файтона.

## ЛЮЛЯКОВА ГОРА

Една люлякова гора  
снущавше своя люляков сън.  
Там ръмеше дъждът,  
дългокос и зелен,  
в крехки облаци цвят,  
в бистри листи от пръст.  
И сред мириса гъст -  
един спомен за сън,  
за лилава гора,  
за любовни пчели...  
Този люляков дъжд,  
там вали ли... вали.

## СЪН ОТ КЪСНО ЛЯТО

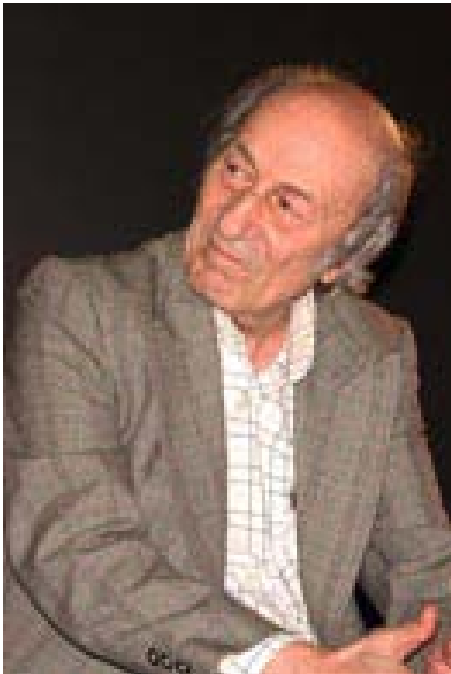
Финиковите палми  
с ветрилата си  
разтварят  
сладки нокти от ванилия  
и драскат  
по набъбналите кактуси.  
Нощта е  
лепкавата мандарина,  
изпусната сред храсти олеандър.  
Морето  
в изумруда си заспива,  
прегърнало канелените острови.  
Шурците  
премалвяват от жасмина.  
Звездите са лимоновите капки  
по тъмните гърди на планината,  
зърната им -  
лилавите смокини.  
И лъскавият пъпеш на луната  
се плъзва  
по какаовите плажове,  
по нещата копринена  
на кожата....  
Обгърнати  
в седефа на маслините,  
източени  
над палмите,  
над пиниите,  
с бадемове очи  
опипват здрача,  
забудлените минарета  
в синьото.  
И в мислите,  
в очите и в сърцето ми  
остана този сън  
от късно лято,  
когато  
месецът лежеше меден  
и златни чехли носеше земята.

## САТЕН

Докосни ме, Тъга,  
бъди нежна,  
тази лунна цигулка  
изтръгва дъха ми.  
Прегърни ме, Тъга,  
тъй безбрежна  
е сатенената ноц  
с червени обувки.  
Залюлей ме, Тъга,  
танцувай с мен,  
превърни се  
в любовно рамо.  
Ако тази безумна цигулка  
спре,  
убий ме, Тъга,  
с гордостта ми!

## ЗАВРЪЩАНЕ

Този път, който води в черешите,  
като кладенец хладен  
бавно крачи към теб да те срещне  
под дърветата жадни.  
Те са там и те чакат да влезеш,  
да откърнеш вратата,  
да прескочиш на годините бездната,  
девет пъти изтрила тревата.  
Припомни си цветовете им с устни,  
оплети им косите.  
Под листата им, тъмна и пуста,  
пръст отвързана скита.  
Тя се втурва, в нозете ти диша  
и пълзи към небето,  
а черешите с булчини ризи  
са покрили лицето ѝ.  
Пристъпни! Остави на черешите  
да те вдигнат с поляната.  
Този път все ще стигне до срещата,  
даже тях да ги няма.



Иван ГРУЕВ

стихове от прехода

(Сатира и други глупости)

## ПЕСНИЧКА ЗА ЛЪЖАТА

Човекът щом се пръкнал на земята,  
дошла съвместно с него и лъжата –  
лъжа голяма, малка или средна,  
лъжа на едро и лъжа на дребно.

## ПРИПЕВ:

В името на нещо свято  
все използваме лъжата,  
лъже всеки – стар и млад –  
тъй върти се този свят.

Лъжата е съпружеска, служебна,  
приятелска, полезна или вредна,  
но щом след толкоз векове я има,  
тя значи е необходима.

Лъжата бива още майсторска, наивна,  
на бучки и на прах, в бутилки и наливна,  
но нейният връх и победа това е,  
когато я развоят като знаме.

## ИСТОРИЧЕСКА БАЛАДА

Щом достигнал Балкана, хан Аспарух  
полегнал да дремне под буките стари  
и тогава могъщият прабългарски дух  
завладял моментално славянска България.

Славянска, понеже славянската кръв  
потекла безшумно в прабългарски вени  
и както се казва в случай такъв,  
последните бързо били претопени.

Но макар претопени, ония с опашките  
нак били боляри, комити и прочие,  
за своите служби се държали юнашки те,  
та от тях, значи, идва и нашто безочие.

По-късно – ромейско, османско, монархо-фашистко...  
не зная иго ли е или присъствие –  
някой се борел, на друг не му стискало,  
та древната орда съвсем се разпръснала.

Едни станали дисидентни,  
други – номенклатура,  
трети заминали за Истанбул и Канада,  
точно тогава ни цъфнало и културата,  
та на страната

нак световен принос се паднал.

И ето ни – пенсионери, борци, депутати...  
кой със бухалка, кой с чинийка в ръка...  
До вчера нямаше бедни, днес има богати –  
те са нашата гордост и надежда сега.

## ПРОБЛЕМИ

Мен кризата изобищо не ме плаши –  
измъквал съм се от различни кашни,  
ще се измъкна някак и от тази,  
че цял живот през кашни все съм газил.

А разни политици, които ги забъркват,  
напрасно се опитват и мене да побъркат.  
Дори от мутрите не трябва да се вардя,  
защото бях страхотен на сто и двеста ярда.

И други хватки знам, защо от вас да крия,  
но най-полезните от следните са тия:  
на студ издържам, мога без салам  
и хляб със сол без гарнитуря ям.

Един проблем обаче отскоро ме тормози  
и той, накратко казано, е този,  
че вече и без хляб започнах да живея,  
а от солта изглежда, че пълнея.

И друг проблем ме мъчи – докторът не чува,  
че той е лудият – не ще да го лекувам,  
от Касата разчитал на някакъв процент,  
не щял категорично да става пациент?!

## ИКАР

Легендата известна е на всеки:  
Икар, от птиците подсетен,  
решил да стигне слънцето човека  
в един прекрасен ден, навярно летен.

Слепил със воскът той пера и летви,  
превързал ги с въже за раменете  
и глух за увещания и клетви,  
политнал най-напред към върховете.

След туй набирал скорост и високо  
летял уверено в соколов стил,  
той спазвал точно вярната посока,  
но воскът накрая се стопил.

И почнала познатата развързка –  
с възторг надолу падало момчето,  
пера и летви по земята пръскала,  
и като бравда погнало в морето.

А на брега народ с коли пристигал –  
да люпи семки и да пие бира.  
Когато някой слънцето не стига,  
народът само гледа му сеира.

## ВИРУС

Както сладко бях заспал,  
някакъв особен звяр  
почна стръвно да ме хапе  
и ме гълещичка с лапи.

Че е звяр, ама какъв е? –  
азиятски ли? – не знам,  
дали мечка, дали лъв е? –  
всеки случай е голям.

Цапнах го със аспирии,  
рекох си: „Сега го вързах!“  
Запна кучият му син  
и изгълта го набързо.

После пробвах със „Колдрекс“  
(от автобусната реклама),  
той извади пак рефлекс  
и ефект отново няма.

А носът ми взе да капе,  
влезе в мензис непривичен,  
а пък звярът – хап, хап – хапе,  
сякаш го е заобичал.

Насъбра се в мен омраза –  
кихнах! – блокът се разтресе  
и го пратих за зараза  
в меката ни есен.\*  
Тъй че – вече е свободен  
и внимателно вървете.

Поетичен вирус броди: Хора, блдете!\*\*

\* Като на Валери Петров

\*\* Той и Юлиус Фучик ги е карал да бяат, ама...

## ВОДКА И ЛЮБОВ

Моят мъж е осмото чудо на света! Абе готви, ама готви с такава стръв, че на мен ми е позволено най-много да обеля лука и да измия чиниите. Ама да нарежа лука - не ! Че го режа на неправилни полукръгове или на неравни парченца! Узурпирал е печката, ножовете-щяла съм да си отрежа пръстите, - цялата кухня! Прозорците той ги мие. Щото аз ще падна, ръцете ми са къси, не мога да работя правилно с парцал! Чудо, бе, чудо! Витрините и огледалата пак той ги бърше - ще ги счуна, щото са не знам колко си мм стъкло, пък после ще донеса и не знам колко си години нещастна любов на фамилията! Ще кажете - от какво се оплакваш? И пазарува, да не се разхождам до магазина, че да не прихвана някоя зло-вредна болест и да го оставя млад вдовец! Викам му, че това е шансът му да се отърве от мен. Ама той-с монте глупости бил свикнал, пък и те са безобидни - стихчета, книжки. Не ходя на шопинг, не му харча парите за парцалки. И знае, че не му из-неверявам. От чист мързъл, лето се вика. А сега някоя нова - да пази Господ!

Обаче напоследък се промени. Откакто започна войната. И санкциите. Да е русо-фил, не е. Ама нещо го мъчи, терзае душата му. А пък какво е, не казва. Нищо нямало, аз съм била с разви-хрено въображение! Лъже, ама лъже, като политик на предиз-борен митинг лъже! Ама не е познал! На мен Еркюл Поаро, мис Марпъл и Ниро Улф праха само могат да ми дишат, барабар с инспектор Гамаш. Та започнах аз разследване. И в стила на топ шпионите, спрях да го разпитвам. И започнах да го шпионирам. Да под-слушвам, демек. То да се подслушва не е възпитано, ама даже и агент Бонд го прави. Че как иначе да научиш истина-та? Обаче с телефонните разговори уда-рих на камък. Все с негови приятели и все безинтересни. По-рано ще чуеш кой къде, как с коя - не че съм го правила, де. А сега - на този му открили диабет, другият имал проблем с простатата, третият се жали от цените на протезите. Скука!

Обаче една вечер ми излезе късмета! Правя се аз, че бърша прах в антрето. То шарките му изтърках на шкафа от бърсане, ама няма как! И го слушам как си мърмори:

- Няма вече да те видя, а толкова те обичам! Ти си ми най-любимата, най-вкусната...

Пипнах го! Влизам аз и му викам:

- Виж сега, любими, няма да се тор-мозиш. Аз те разбирам, след 25 години нуждите ти са се променили, чувствата също. Преди имаше нужда от мен, сега от нея! Вместо да се мъчим и двамата, събирай си багажа и върви при нея! Бъди щастлив!

И се чувствам толкова благородна, като филмова герония! Аха да се раз-плача от умиление пред собствената си доброта и състрада-ние! Иначе едва се възпирам да не грабна нещо и... Няма сама да се инкриминирам! А той държи една бутилка водка „Руский стандарт“ с черен етикет и ме гле-да като теле! С едни такива влажни очи, имам предвид. Още не съм виждала синеоко теле!

- За какво говориш - вика. - Пак ли се из-живяваш на филмова герония?

Ама ме ядоса! - За твоята любима говоря. Най-любима-та и най-вкусната!

А той с цялата си наглост, ми се хили!

- Ти да не подслуш-ваш - вика ми. - А довериего в брака? А свободата на личност-та?

И ще ме иронизира, на всичкото отгоре!

- Не подслушвам. Какво да правя, като имам отличен слух? Да беше ревал по-тихо - не падам по гръб аз.

А той се хили, до-карвайки ме почти до желанието за убий-ство!

-Ти, вика, тази бу-тилка виждаш ли я?

- Като че ли за пръв

път виждам бутилка с водка! - Тази водка, вика, ми е любимата. Ама с тия санкции, няма да я има скоро. Ти пред-ставяш ли си, изливат я в канала и я изтеглят от всички магазини! Да беше оръжие, разбирам. Да беше валута, пак разбирам. Ама защо водката, а?

Направо онемях! За 25 години един път не ми беше говорил толкова нежно, чак със сълзи на очите! Не можел да си изразява чувствата! Мъжете не говоре-ли за чувства! Лъжец долен! И сега се чуди, защо му се сърдя! Няма да му ям кюфтетата, да си ги яде сам! И салатата от печени чушки с пресен лук няма да му ям! Даже и да ми е любимата! Ще види той как се пренебрегва жена за-ради една водка!

Таня АРАБОВА

Далечно плаване, худ. Злати ЗЛАТЕв



Борис ЦВЕТАНОВ

## А Ф О Р И З М И

За всяка палма на първенството си има и маймуни.

Тежкѝ ѝ на държава, в която slugите на народа са господари на положението!

Човек се учи, докато види как си живеят другите.

Ние в кervана се лаем, а кучетата си вървят.

Все вчерашни хора днес определят моето утре.

Докато търсех късмета, другите изядоха баницата.

Когато всеки си пази хляба, най-лесно се краде истината.

Най-скъпо ни излизат евтините управници.

Само когато се излъже, властта казва истината на народа.

По дрехите посрещаме, заради ума отпращаме.

Ако се оставиш да ти се качат на главата, да ти е як гърба!

Ако една власт е безсолна, тя излиза солена на народа.

От държава на духа, станахме държава на тоя, дето духа.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4  
Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ  
тел: 042/649-110, GSM 0888 790 135  
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ  
Красимира БОЖАНОВА  
Издател: НЧ "Даскал Петър Иванов-1988"  
E-mail: lit\_glas@abv.bg  
Интернет страница: literaturenglas.com  
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF  
УниКредит Булбанк Стара Загора  
Печат: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Абонамент - само в редакцията



## РУМЪНСКИ ПОЕТИ В ПРЕВОД НА ОГНЯН СТАМБОЛИЕВ

НИКИТА СТАНЕСКУ

## ЕЛЕГИЯ ВТОРА, ГЕТСКА

Във всяка пещера  
се беше разположил бог.  
И ако камък се откъртеше,  
там бързо се явяваше и разполагаше  
на мястото му друго  
божество.

А ако някой мост се разрушеше,  
веднага там заставаше  
новодошлият бог.

Понякога по пътя от асфалт  
се появяваше голяма  
яма  
и в нея настаняваше се  
ново божество.

Приятелю, недей нарочно или без да искаш,  
да режеш днес ръцете или пък нозете си –  
веднага върху раните ти още незараснали  
ще сложат някой бог –  
и ти ще трябва да се молиш  
да бъдеш туй,  
което вече ти не си  
и няма никога да бъдеш.

Борецо, ти се погрижи  
очите си да не изгубиш,  
защото бързо ще те занесат,  
за да те сложат  
във орбита на някой бог.

Той ще стои спокоен, цял от камък,  
а ние ще напругаме души,  
за да го славим.

И ти, приятелю,  
ще трябва да се понапругнеш  
и да го славиш като големец.

## ИМЕ

*На Огнян Стамболиев*

Завърнах се от война –  
война с никого.  
Донесох трофей –  
стадо думи.  
Да назова с тях  
моите стари места,  
родни и още неназовани.

И тебе, приятелю,  
не забравих.  
Донесох ти трофей –  
от войната с никого.  
Ново име за теб.

Бързо ми напиши,  
ако от твоята война си донесъл  
някое ново име за мен –  
да се назова с него и аз.  
Амин!

МАРИН СОРЕСКУ

## ОХЛЮВ

Охлювът залепи очите си  
с въськ,  
скри глава в гърдта си,  
сви се в себе си.

Над него остана  
черупката –  
съвършена материя –  
опротивяла му отдавна.

Около черупката  
дебне останалият свят,  
създаден по закони,  
които също са му опротивели.  
А в центъра на тая  
вселенска скука –  
той,  
охлювът,  
е сам на себе си  
опротивял.

ЕТО НЕЩА,  
разрязани точно наполовина:  
от едната страна – самата  
вещ,  
от другата – нейното име.  
Между тях остава  
голямо пространство –  
можеш да препускаш в него,  
можеш и да живееш.  
И ти се разполовяваш на две:  
от едната страна – ти,  
от другата – твоето име.  
Случвало ли ти се е да усетиш  
поне веднъж,  
поне насън,  
как върху твоите мисли  
лягат други мисли,  
как върху твоите ръце  
лягат други ръце?  
Някой те е разбрал за миг  
и е проврял твоето име  
през тялото ти,  
с тих звън,  
с болка –  
като меден език на камбана  
в пустота на камбана.

## АД

Най-непоносимото  
в Ада е туй,  
че трябва да понасяш  
всички страдания  
в пълна тишина,  
за да се чува  
как тлъстееят  
праведниците  
в Рая.

ЙОАН АЛЕКСАНДРУ

## В ОЧАКВАНЕ

Исполинска жена ражда в мъки  
великан.  
Цялата в пот –  
като планети са капките.  
А не може да роди  
вече хиляди години.  
В мъки страда тя  
и детето.  
Но не могат да се откъснат  
един от друг.  
Ще им помогне ли някой?

Толкова сме дребни  
на тази нищожна планета –  
ах, като мравки пъплим!  
Падне ли върху нас  
капка от нейната пот –  
ще потънем!  
В бездната ще изгнием.

## В ПЛАНИНАТА

В планината девойките се задомяват рано.  
Пристига от далече странен дядка,  
прихлупил шапката си ниско над очите,  
сватосва ги преди да се усетят.  
Девойката завързва вещите си  
във широка кърпа,  
целува братчетата си и тръгва.  
Родителите я изпращат вън, до ъгъла,  
за бъдещето я съветват.  
Усетило, че нещо става –  
излайва кучето, синджира си задърпва.  
Земята се разстила под нозете им.  
Върви напред прегърбен дядката,  
а по следите му – девойката пристъпва.  
След тях нощта се спуска бавно от звездите.  
През зимата се чува  
как мръзнат под студа елхите.



*Уханье с Jacobs, худ. Тодор КОВАЧЕВ*

АНА БЛАНДИАНА

## СПОКОЙСТВИЕ

Станах послушна –  
не скърцам със зъби.  
Не треперя от гняв.  
От любовта се отказах:  
избягах от нея,  
на улицата я изоставих,  
но тя ме откри,  
застана на прага.  
Чух я как диша през нощта.  
Сутринта я съсякох,  
до крайпътен кръст я погребях,  
но мястото не помня –  
белег не оставих.

Станах послушна –  
не скърцам със зъби.  
Мога само очи да затворя,  
здравео клепащи да стисна.

## ТРЯБВАШЕ

Трябваше да се родим старци,  
за да бъдем по-мъдри,  
да решим по-добре съдбата си,  
да познаваме пътищата.

Да бъдем млади след това,  
да постигнем разцвета на силите си  
и да влезем в царството на любовта –  
вече съвсем млади.

Да се превърнем в деца  
в рождения час на нашите деца  
и те да бъдат по-големи от нас,  
да ни научат да говорим,  
да ни люлеят, преди да заспим.

И ние да станем още по-малки,  
малки като зрънце от грозде,  
малки като зрънце  
от мак.

АДРИАН ПОПЕСКУ

## БАНЯ

Франц Й., Франц К., Франц Х.,  
се къпят в банята.

Първият Франц, императора,  
в мраморна вана,  
в своята резиденция в Шьонбрун –  
водата е нормална,  
двайсет и осем градуса.  
Шест камериерки го чакат  
с меки хавлии.

Вторият Франц – в циментова килия,  
прозорец с решетки,  
покрити с боя стъкла,  
душ – доста хладен, таван нисък съвсем.  
Ф. с тревога поглежда  
към вратата желязна.

Третият Франц, наел гарсоньера –  
доста удобна, приятна на вид –  
лежи в емаилирана вана  
и сините вени на ръката си той изучава.

Императорът в топлата вана обмисля  
новините последни  
по държавните граници,  
пита се:”  
Да подаря ли на малката Клерхен  
павилиончето, дето е долу, в горичката?”

Франц К. побутва с крака си бос  
хлебарката черна,  
тръгнала към решетката на канала.  
Удря с юмруци вратата –  
по-скоро дано се отвори.

Последният Франц рязко скача,  
разкършва своето тяло на римски патриций  
от епохата на упадъка,  
енергично разтрива гърба си  
с груба кърпа  
и използва съответно бръснача.  
С елегантен жест  
започва маншета си ляво,  
слага електронен часовник, привежда  
в ред и брадата си – същински фавн.  
После излиза в града –  
коректури в печатницата. Халба бира.  
После кара се с някой.  
Ала мислите му все там са – в топлата вана,  
и в леглото уханно,  
с аромат на босилек и хвойна.  
Египетска ладия, понесена от водите на Нил.  
Там жена, или може би гроб,  
който го чака...

## ПРЕД ИЗГРЕВ АКО СТАНА...

Пред изгрев ако стана, до малката горичка  
ще ида да потърся в тревата пресни гъби.  
Тибула, чужденецът, подробно ми разказа  
как да ги съхраня, да бъдат дълго свежи.

Далечен Авентин, квартал от моето детство,  
където по фланелки мъжете вечер пушат  
на малките балкони в квартирите си тесни.  
Бедняшки Авентин, ленив и вечно бързаш.  
В халати на цветчета, пред изгрев слънце,  
жените ти грижовни на спящите момчета  
наместо кръстче,  
връзват от жилището ключ.

След трета нощна смяна,  
изпълнена с тревоги,  
те въщи се прибират сред шум на камиони.

## Пълни с разочарования...

Но ако стана рано, аз вярвам ще открия  
в тревата, още влажна от росата,  
гъби ароматни.  
И паяжинки нежни по тях ще се люлеят –  
воали леки на спящи хубавици.

Ще ги издърпам леко  
от здрача на съня им...